

EUROPOS SAJUNGOS APLINKOS APSAUGOS TEISĖS AKTŲ PERKĖLIMO Į NACIONALINĘ TEISĖS SISTEMĄ TECHNOLOGIJOS

Rasa Inčerauskaitė *

*Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Administracinės teisės ir proceso katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas 271 45 45
Elektroninis paštas atk@mruni.lt*

Pateikta 2007 m. balandžio 2 d., parengta spausdinti 2007 m. gegužės 30 d.

Santrauka. Straipsnyje nagrinėjama socialinių technologijų panaudojimo aplinkos apsaugos reglamentavimo tobulinimui užtikrinti galimybė, Europos Sąjungos teisės aktų aplinkos apsaugos srityje perkėlimo į nacionalinę teisės sistemą technologijos, praktiniai nekokybiško Europos Sąjungos teisės aktų perkėlimo į nacionalinę teisės sistemą pavyzdžiai ir nacionalinės teisės reglamentavimo tobulinimo socialinės technologijos. Europos Sąjungos teisės aktų aplinkos apsaugos srityje perkėlimo į nacionalinę teisės sistemą technologijos nagrinėjamos keliais aspektais: visų pirma apibrėžiama teisės aktų perkėlimo technologijos definicija, identifikuojama Europos Sąjungos teisės daroma įtaka Lietuvos aplinkos apsaugos teisei, pateikiama Europos Sąjungos teisės aktų perkėlimo organizavimo tvarka ir praktikoje kylančios netinkamo Europos Sąjungos teisės aktų perkėlimo į nacionalinę teisės sistemą problemos.

Analizuojant socialinių technologijų panaudojimo galimybę aplinkos apsaugos reglamentavimo tobulinimui užtikrinti nagrinėjami praktiniai ydingo Europos Sąjungos teisės perkėlimo į nacionalinę teisės sistemą pavyzdžiai ir ieškoma tinkamo Europos Sąjungos teisės aktų perkėlimo į nacionalinę teisės sistemą užtikrinimo būdų.

Pagrindinės sąvokos: aplinkos apsauga, socialinės technologijos.

ĮVADAS

Temos aktualumas ir probleminė situacija. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos (toliau LR) Seimo kanceliarijos pateiktais duomenimis, šiuo metu apytiksliai 80 proc. visų nacionalinių teisės aktų priimami atsižvelgiant į Europos Sąjungos (toliau ES) teisės reikalavimus. ES teisės aktus būtina suderinti bei tinkamai perkelti į nacionalinę teisės sistemą, todėl tai yra atsakingas ir atidesnio vertinimo reikalaujantis procesas.

Kaip ir kitos ES valstybės narės, Lietuva yra įsipareigojusi perkelti ES direktyvų nuostatas į nacionalinę teisę bei užtikrinti tinkamą jų įgyvendinimą. Direktyvų forma valstybėms narėms suteikia santykinę laisvę, nes sudaromos sąlygos netrukdomai pasirinkti priemones atitinkamiems direktyvų reikalavimams įgyvendinti [1].

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 54 str. teigiama, jog Valstybė rūpinasi natūralios gamtinės aplinkos, gyvūnijos ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsauga [2]. Aplinkos apsaugos teisės raida glaudžiai susijusi su Lietuvos įstojimo į ES faktą. Kasmet aplinkos apsaugos teisės srityje pastebima didžiulė LR ir ES teisės derinimo pažanga bei pastangos stiprinti administracinius gebėjimus [3], tobulinti atitinkamas ES teisės aktų perkėlimo į LR nacionalinę teisės sistemą technologijas.

Vertinant kiekybinio aspektu šiuo metu Lietuva, perkeldama ir įgyvendindama ES direktyvas į nacionalinę teisės sistemą, yra viena iš pirmaujančių ES valstybių narių, tačiau kyla klausimas, ar spartus ES direktyvų nuostatų perkėlimas bei įgyvendinimas LR nacionalinėje teisės sistemoje yra susijęs ir su kokybinio aspekto užtikrinimu. Taip pat aktualus ES teisės aktų perkėlimo į LR nacionalinę teisės sistemą būdų efektyvumo klausimas, t. y. ar pakankamai profesionaliai ir efektyviai at-

* Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Administracinės teisės ir proceso katedros lektorė.

liekamos teisinės ekspertizės ES teisės aktus perkeltiant į nacionalinius aplinkos apsaugos teisės aktus.

Tyrimo objektas: ES teisės aktų perkėlimo į LR nacionalinę aplinkos apsaugos teisės sistemą būdai ir technologijos ir praktiniai ydingo ES teisės perkėlimo pavzdžiai.

Tyrimo dalykas: įvairių technologijų panaudojimo galimybės perkeltiant ES teisės aktus į nacionalinę teisės sistemą.

Tyrimo tikslas: išanalizuoti ES teisės aktų (direktyvų) perkėlimo į LR nacionalinę aplinkos apsaugos teisės sistemą technologijas, apžvelgti ES teisės aktų perkėlimo į LR nacionalinę teisės sistemą pagrindines problemas, trūkumus bei pateikti pasiūlymus pašalinti susidariusius neatitikimus.

Tyrimo uždaviniai:

1) išanalizuoti teisės aktų perkėlimo technologijos sampratą bei panaudojimo galimybes;

2) nustatyti ir įvertinti ES teisės aktų perkėlimo į nacionalinę teisės sistemą tvarką ir būdus panaudojant atitinkamas technologijas.

Hipotezė: nustatyta tvarka ir tikslingai panaudojant tinkamo teisės aktų perkėlimo į nacionalinę teisės sistemą technologijas būtų galima užtikrinti suderintą aplinkos apsaugos teisės reglamentavimą ir teisinį įvairių aplinkos apsaugos sričių veikimo mechanizmą.

Tyrimo metodai: tiriant ES aplinkos apsaugos teisės aktų perkėlimo į nacionalinę teisės sistemą technologijų pritaikymo bei praktinio panaudojimo problemas ir formuluojant išvadas taikyti sisteminės analizės, loginis ir lyginamasis tyrimo metodai. Atliekant sisteminę analizę buvo nagrinėjamos įvairios technologijos, jų samprata bei panaudojimo būdai perkeltiant ES teisės aktus į nacionalinę teisės sistemą atsižvelgiant tiek į teisės, tiek į aplinkos apsaugos mokslų laimėjimus. Lyginamasis metodas taikytas vertinant ES aplinkos apsaugos teisės aktų perkėlimo technologijų derinimą laikantis ES teisės reikalavimų ir atliekant į nacionalinę Lietuvos aplinkos apsaugos teisę perkeltų ES direktyvų nuostatų teisinį vertinimą.

ES TEISĖS AKTŲ PERKĖLIMO ORGANIZAVIMAS LIETUVOJE SOCIALINĖS TECHNOLOGIJOS POŽIŪRIU

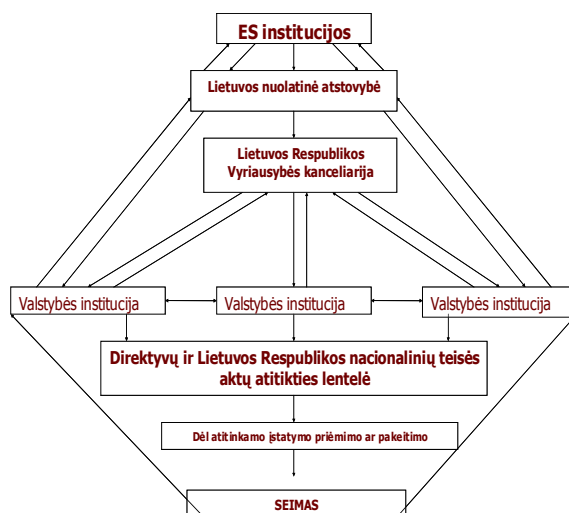
Teisės aktų perkėlimas yra viena iš esminių ES teisės veikimo prielaidų, bendriausiu požiūriu reiškianti valstybių narių teisės sistemos bei nustatytų bendrinių normų pritaikymo prie ES nustatytų būdų ir priemonių visumą. Pati ES teisės aktų perkėlimo procedūra (technologija) grindžiama trimis pagrindiniais viršnacionalinės teisės sistemos principais: derinimu, harmonizavimu, koordinavimu. Minėtos sąvokos yra tiesiogiai įtvirtintos ir EB sutarties 44, 46, 93, 94 bei 95 str. siekiant bendro tikslo – išaiškinti šių sąvokų prasmę bei paskirti, t. y. pašalinti skirtumus, kylančius iš valstybių narių teisės ir administracinių nuostatų [1, p. 113].

Etimologiniu aspektu perkėlimo technologija – tai atitinkamų procesų, atlikimo būdų ir priemonių visuma [4]. Šiuo aspektu teisės aktų perkėlimas į nacionalinę

teisės sistemą – tai atitinkamų ES teisės aktų įgyvendinimo nacionalinėje teisės sistemoje būdų bei priemonių visuma.

Skirtingai nei informacinėje visuomenėje ar naudojant informacines technologijas taikomos procedūros, teisės aktų perkėlimo technologija griežtai reglamentuojama ir nustatoma atitinkamais teisės aktais.

Kaip nurodyta LR Vyriausybės nutarimo „Dėl ES reikalų koordinavimo“ V dalyje „ES teisės aktų perkėlimo į nacionalinę teisę ir įgyvendinimo koordinavimas“ [5], teisės aktų perkėlimo technika grindžiama organizaciniu pagrindu, t. y. Lietuvos nuolatinė atstovybė, gavusi paskelbtus ES teisės aktus, perduoda juos LR Vyriausybės kanceliarijai. Ši savo ruožtu pagal kompetenciją paskirsto aktus atitinkamoms valstybės institucijoms. Institucijos per atitinkamą nustatytą laiką turi parengti projektą, pastabas ir pasiūlymus, koku teisės aktu bus įgyvendinama direktyva, ir visa tai pateikti atgal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai. Kanceliarija įvertina projektą, prireikus atskirus klausimus apvarsto darbo grupėje arba LR Vyriausybės kanceliarijos rengiamuose pasitarimuose (žr. 1 grafikas).

1 grafikas. ES teisės aktų perkėlimo į nacionalinę teisės sistemą organizavimas

Atsižvelgiant į tokį teisės aktų perkėlimo organizavimą yra kuriamos ES direktyvų ir Lietuvos Respublikos nacionalinių teisės aktų atitikties lentelės. Jos pakartotinai peržiūrimos atitinkamos specializacijos LR institucijų, ir siunčiami pranešimai ES institucijoms. Tik patvirtinus ir pritarus visoms institucijoms parengtas ir patvirtintas įstatymo projektas siunčiamas su atitikties lentelėmis svarstyti Seimui.

Taigi teoriniu formaliuoju aspektu teisės aktų perkėlimo organizavimo procedūra minėtame teisės akte labai nuosekli ir kruopščiai numatyta, o tai turėtų lemti ir perkeltų teisės aktų kokybiškumą bei tinkamą įgyvendinimą. Tačiau pažvelgus į praktinius teisės aktų perkėlimo aspektus paaiškėja, jog šis teorinis teisės aktų perkėlimo modelis iš dalies taip ir neperžengia teorinių nutarimo straipsnių ribų. Pirmiausia pagrindinės proble-

mos yra tai, jog didelė dalis direktyvų nuostatų perkeliama nedidelės teisinės galios teisės aktais, kurie neperina išsamiausio teisėkūros filtro, o tai jau sukelia ir kitą problemą, t. y. ES teisės aktų perkėlimo technologija daugeliu atveju nesuderinta su LR Konstitucinio Teismo išaiškinimu bei su LR CK 1.3 str. 3 dalies reikalavimu, jog Vyriausybės nutarimai ir kitų valstybės institucijų teisės aktai teisinius santykius gali reglamentuoti tik tiek, kiek įstatymų nustatyta.

Taip organizuojant teisės aktų perkėlimą kuriamos ES direktyvų ir LR nacionalinių teisės aktų atitikties lentelės. Jas pakartotinai peržiūri atitinkamos specializacijos LR institucijos ir tada siunčiami pranešimai ES institucijoms. Tik patvirtinus ir pritarus visoms institucijoms parengtas ir patvirtintas įstatymo projektas su atitikties lentelėmis siunčiamas svarstyti Seimui.

Taigi teoriniu formaliuoju aspektu teisės aktų perkėlimo organizavimo procedūra, nustatyta minėtuju teisės aktu, labai nuosekli ir kruopščiai suplanuota, o tai turėtų lemti ir perkeltų teisės aktų kokybiškumą bei tinkamą įgyvendinimą. Tačiau pažvelgus į praktinius teisės aktų perkėlimo aspektus paaiškėja, jog šis teorinis teisės aktų perkėlimo modelis iš dalies taip ir neperžengia teorinių nutarimo straipsnių rėmų. Pirmiausia pagrindinės problemos kyla dėl to, jog didelė dalis direktyvų nuostatų perkeliama nedidelės teisinės galios teisės aktais, o jie nepereina išsamesnio teisėkūros filtro, dėl to kyla ir kita problema, t. y. ES teisės aktų perkėlimo technologija daugeliu atveju nesuderinta su LR CK 1.3 str. 3 dalies reikalavimu, jog Vyriausybės nutarimai ir kitų valstybės institucijų teisės aktai teisinius santykius gali reglamentuoti tik tiek, kiek įstatymų nustatyta.

Kita vertus, priimamiems ir rengiamiems ministerijų teisės aktams trūksta viešumo ir kontrolės, o tai galbūt paskatina ne visada ar neišsamiai atlikti mokslinius tyrimus, kaip tinkamai ES aplinkos apsaugos teisės aktus perkelti į LR nacionalinę teisės sistemą. Šių teisės aktų perkėlimo problemos bei padariniai aptariami kituose straipsnio skyriuose.

ES TEISĖS DAROMA ĮTAKA LIETUVOS APLINKOS TEISEI

Konkreči ES teisės įtaka Lietuvos aplinkos teisei pasireiškia tuo, jog į Lietuvos nacionalinę teisės sistemą perkeliama ir nuolat taikomi ES aplinkos teisės principai. ES aplinkos teisės principų turinys yra bendresnis, nors ir įpareigojantis. Tuo tarpu aplinkos teisę reglamentuojantys ES teisės aktai valstybes nares saisto tiesiogiai, ir jos privalo ES aplinkos teisės nuostatas perkelti į nacionalines teisės sistemas. Nesilaikyti ES aplinkos teisės reikalavimų ir standartų rizikinga, nes nevykdant imperatyvių įpareigojimų ES valstybės nares paprastai baudžiamos itin slegiančiomis finansinėmis sankcijomis [6]. Privalomi įsipareigojimai ir potencialios sankcijos rodo ES aplinkos teisės privalomumą Lietuvai, todėl aptartini praktiniai netinkamo ES teisės perkėlimo į nacionalinę teisę atvejai ir kokybiškesnio perkėlimo technologijos.

ES TEISĖS ĮTAKA LIETUVOS APLINKOS TEISEI – PRAKTIŲŲ PAVYZDŲŲ ANALIZĖ

I. Ųemės gelmių reglamentavimo suderinamumo problemos

Siekiant atskleisti problemas, kylančias iš Ųemės gelmių reglamentavimo suderinamumo, atliekant kontentalizę nuodugniai įsigilinta į Europos Tarybos direktyvos 94/22/EC (toliau tekste – Direktyva 94/22/EC) ir LR Ųemės gelmių įstatymo nuostatas ir padaryta išvada, jog LR Ųemės gelmių įstatyme esama diskutuotinu aspektu, kurių atitiktis ES teisės aktų reikalavimams ir Direktyvos 94/22/EC dvasiai gali būti kvestionuojamas valstybiniu lygiu. Toliau pateikiama keletas tokių diskutuotino pobūdžio aspektų, padėsiančių realiai išvelgti nepakankamo teisės aktų derinimo padarinių.

LR Ųemės gelmių įstatyme numatytų subjektų neatitiktis subjektams, numatytiems Direktyvoje 94/22/EC

LR Ųemės gelmių įstatymo 6 str. 2 d. numato, jog „tiesioginius ir nuotolinius angliavandenilių tyrimus gali atlikti juridiniai ir fiziniai asmenys bei šių asmenų grupės, veikiančios pagal jungtinę veiklos sutartis“ [7]. Šie subjektai taip pat minimi kituose straipsniuose, reglamentuojančiuose angliavandenilių naudojimą (12 str. 2 d.) [2], duomenų apie Ųemės gelmes teikimą ir naudojimą (23 ir 25 str.) [7] ir kitus klausimus. Tačiau Direktyva 94/22/EC numato platesnę subjektų sampratą: 1 str. 2 dalyje subjektai apibręžiami kaip „bet kuris fizinis ar juridinis asmuo ar tokių asmenų grupė, prašanti, galinti prašyti arba turinti leidimą“ [8]. Atsižvelgiant į tai galima daryti išvadą, jog LR Ųemės gelmių įstatyme numatyta formuluoatė netinkamai įgyvendina Direktyvos 94/22/EC nuostatą ją taikydama tik grupėms asmenų, veikiančioms pagal jungtinę veiklos sutartį. Ši sutartis dažniausiai naudojama praktikoje, tačiau ji tikrai nėra vienintelė, kurią naudoja asmenys tarpusavio teisėms ir pareigoms vykdydami bendrus projektus nustatyti. Be to, atsižvelgiant į tai, kad leidimus gali gauti tiek Lietuvos, tiek užsienio subjektai, gali kilti problemų vertinant pagal užsienio teisę sudarytas sutartis, t. y. ar jos gali būti traktuojamos kaip jungtinės veiklos sutartys, ar ne.

Leidimų išdavimo nuostatų trūkumas LR Ųemės gelmių įstatyme

Pažymėtina, kad leidimų tirti Ųemės gelmes, naudoti naudingąsias iškasenas tvarka reglamentuojama LR Vyriausybės nutarimais. Tačiau pagrindinės tokių leidimų išdavimo nuostatos turi būti numatytos LR Ųemės gelmių įstatyme. Šias nuostatas į įstatymo tekstą būtina perkelti ir dėl tos priežasties, kad būtų tinkamai įgyvendinta jau minėta ir šiame pranešime analizuojama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/22/EC dėl leidimų Ųvalgyti, tirti ir išgauti angliavandenilius išdavimo ir naudojimo sąlygų. Atlikus Direktyvos 94/22/EC ir dabartinio LR Ųemės gelmių įstatymo nuostatų lyginamąją analizę manytina, jog siekiant tinkamai perkelti Direktyvos 94/22/EC nuostatas į mūsų nacionalinę tei-

sės sistemą į LR žemės gelmių įstatymą turėtų būti perkeltos šios Direktyvos 94/22/EC nuostatos:

– 2 str. 2 d.: „valstybės narės garantuoja, kad subjektų galimybės imtis šios (t. y. žvalgyti, tirti ir išgauti angliavandenilius) veiklos ir ją vykdyti nebus diskriminuojamos“ [8];

– 4 str. „Valstybės narės imasi reikiamų priemonių garantuoti, kad: (...) b) leidimo galiojimo laikotarpis yra ne ilgesnis negu būtina veiklai, kuriai išduotas leidimas. Tačiau kompetentingos institucijos gali pratęsti leidimą, jeigu numatytas laikotarpis nepakankamas atitinkamai veiklai ir ji buvo vykdoma pagal leidimą; c) subjektai neturi išimtinių teisių į geografinę vietovę, kurioje leidimas išduotas ilgesniam, negu reikia deramai užbaigti leistiną veiklą, laikotarpiui“ [8].

Be to, siekiant kuo geriau suderinti analizuojamo ES teisės akto ir LR žemės gelmių įstatymo nuostatas svarstyti galimybę įtraukti ir kitas principines leidimų išdavimo nuostatas, t. y. ne tik tas, kurias numato Direktyva 94/22/EC.

LR žemės gelmių įstatyme numatyto žemės sklypo įgijimo būdų sąrašo neišsamumas

LR žemės gelmių įstatymo 16 straipsnyje numatyta, kad žemės sklypas, reikalingas žemės gelmių ištekliams ar ertmėms naudoti, perkamas, paimamas visuomenės poreikiams ar išnuomojamas LR žemės įstatymo, LR žemės nuomos įstatymo, kitų teisės aktų nustatyta tvarka [7]. Taigi pateikiamas baigtinis žemės sklypo įgijimo būdų sąrašas. Tačiau toks sąrašas nenumato visų LR civiliniame kodekse ir LR žemės įstatyme numatytų sandorių ir užkerta kelią įgyti sklypą sudarant praktikoje gana dažnus sandorius, pavyzdžiui, mainų. LR žemės įstatymas numato, kad visuomenės poreikiams reikalingą sklypą galima įgyti mainais [9], tačiau minėtą LR žemės gelmių įstatymo straipsnis užkerta tam kelią. Taigi tarp LR žemės ir LR žemės gelmių įstatymų atsiranda kolizija, kurią išspręsti yra būtina. Taip pat diskutuotinas ir nuostatos, leidžiančios reikalingą plotą įgyti ir naudojantis servituto teise, įtraukimas.

Leidimo pasibaigimo problema reorganizuojant įmonę

LR žemės gelmių įstatymo 17 str. numato, kad vienas iš leidimo naudoti žemės gelmių išteklius ar ertmes pasibaigimo pagrindų yra įmonės reorganizavimas [7]. Tačiau reorganizavimas, skirtingai nei likvidavimas, dar nereiškia, jog su juo pasibaigia įmonės teisės ir pareigos – jos paprasčiausiai pereina kitam veikiančiam juridiniam asmeniui. Atrodytų, jog negali kilti jokių abejonių dėl to, jog reorganizuojamos įmonės teisės ir pareigos kartu su leidimo turėtojo teisėmis ir pareigomis turėtų įgyti juridinis asmuo, kuriam pereina reorganizuojamos įmonės teisės ir pareigos, tačiau pagal minėtą įstatymo straipsnį leidimas nustoja galioti. Akivaizdu, jog tai irgi daug klausimų ir neaiškumų kelianti nuostata, kurią tiesiog būtina reglamentuoti tiksliau.

Pažymėtina, kad įmonės gana dažnai nusprendžia reorganizuoti įmonę siekdamas plėtoti verslą. Reorganizuojamo asmens turtas, patirtis bei darbuotojai pereina

kitam juridiniam asmeniui. Kartu pereina teisės ir pareigos, todėl sunku rasti priežastį, dėl ko toks juridinis asmuo turėtų tapti netinkamas naudoti žemės gelmių išteklius ar ertmes. Minėta LR žemės gelmių įstatymo nuostata prieštarauja reorganizavimo esmei ir LR civilinio kodekso 2.95 [10], 2.97 str. [10] bei užkerta kelią leidimų turėtojams sėkmingai plėtoti verslą. Ši LR žemės gelmių įstatymo nuostata taip pat prieštarauja Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos 94/22/EC dėl leidimų žvalgyti, tirti ir išgauti angliavandenilius išdavimo ir naudojimo sąlygų 3 str. 5 daliai [8].

II. Kiti praktiniai pavyzdžiai

Socialinių technologijų taikymo požiūriu diskutuotini ir LR elektros energetikos įstatymo ir jį įgyvendinančių LR ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių ES direktyvos 2003/54/EB „Dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių“ neatitikimai. Debatai dėl galimų direktyvos neatitikimų parodė, jog ES teisės perkėlimo procesas yra sudėtingas teisinis procesas, reikalaujantis skaidrumo, teisinės ekspertizės ir viešo svarbiausių alternatyvų svarstymo. Direktyvos 14 str. 1 dalis numato, jog kiekvienas paskirstymo sistemos operatorius savo teritorijoje išlaiko saugią, patikimą ir efektyvią elektros energijos paskirstymo sistemą, todėl tais atvejais, kai paskirstymo sistemos operatorius negali ar nesugeba užtikrinti paskirstymo sistemos saugumo, patikimumo ar efektyvumo, vartotojui turi būti suteikta galimybė prisijungti prie perdavimo sistemos operatoriaus tinklo. Tuo tarpu Taisyklių 8 punkte numatyta, jog vartotojo elektros įrenginiai gali būti prijungiami prie perdavimo tinklų tik tais atvejais, kai skirstomųjų tinklų operatorius dėl nustatytų techninių arba eksploatacijos reikalavimų atsisako prijungti prie skirstomųjų tinklų minėtus asmens įrenginius, t. y. nenurodomi Direktyvoje įtvirtinti pagrindai, leidžiantys vartotojo įrenginius prijungti prie perdavimo sistemos ir kitais atvejais. Direktyvos 22 str. numato, kad valstybės narės imasi reikiamų priemonių, leidžiančių visiems jų teritorijoje įsisteigusiems elektros energijos gamintojams ir elektros tiekimo įmonėms jų pačių patalpas, antrines įmones aprūpinti elektros energija iš gamintojo ar tiekimo įmonių elektros energija tiesiogine linija. Direktyvos 22 str. 2 dalis taip pat nurodo, jog leidimų statyti tiesioginę liniją išdavimo kriterijai turi būti objektyvūs, skaidrūs ir nediskriminuojantys. LR elektros energetikos įstatymo 45 str. 1 ir 2 dalis numato galimybę gamintojams aprūpinti savo antrines įmones, padalinius ir laisvuosius vartotojus elektros energija per tiesioginę liniją, tačiau Elektros įstatymas nepagrįstai riboja tiesioginės linijos galimybę numatydamas, kad tiesioginę liniją galima statyti tik tuo atveju, kai nei gamintojai, nei vartotojai, nei gamintojų padaliniai ar antrinės įmonės nėra prisijungusios nei prie perdavimo, nei prie skirstymo tinklų.

Dėl draudimo rūkyti viešose vietose ir LR tabako kontrolės įstatymo nuostatų derinimo

Tabako kontrolės įstatymo 19 ir 26 str. pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto (XP-290(2)A) aiškinama-

jame rašte teigiama, jog „bus įgyvendintos Europos Tarybos 2002 m. gruodžio 2 d. rekomendacijos (2003/54/EC) dėl rūkymo prevencijos ir tabako kontrolės iniciatyvų, kuriomis šalys narės skatinamos teisinėmis priemonėmis tinkamai apsaugoti nerūkančius nuo pasyvaus rūkymo.“ Šiuo atveju siekiant priimti siūlomus pakeitimus būtinybė derintis prie ES teisės pasitelkiama kaip papildomas argumentas, nors remiamasi tik rekomendacinėmis nuostatomis.

Atlikus LR teisės aktų, reglamentuojančių įvairias aplinkos apsaugos teisės sritis, išsamumo ir skaidrumo testą, o ypač pažvelgus į LR teisės aktus per tinkamo ES teisės aktų perkėlimo į nacionalinę LR teisės sistemą prizmę, pastebėtina, jog ir spragų, ir klaidų esama kone visose srityse, todėl socialinių technologijų taikymas siekiant pašalinti šiuos neatitikimus turėtų būti ne tik skatintinas, bet ir neišvengiamas.

IŠVADOS

1. Išsiaiškinus teisės aktų perkėlimo technologijos sampratą galima teigti, jog ES teisės aktų perkėlimas į nacionalinę teisės sistemą – tai atitinkamų ES teisės aktų įgyvendinimo nacionalinėje teisės sistemoje procesų būdų bei priemonių visuma. Teisės aktų perkėlimo technologiją reglamentuoja atitinkami teisės aktai. Šis procesas atliekamas vadovaujantis viršnacionalinės teisės sistemos principais, t. y. derinimu, harmonizavimu ir koordinavimu.

2. Lietuvos Respublikoje ES teisės aktų perkėlimo procedūra bei atitinkama perkėlimo technologija reglamentuojama LR Vyriausybės nutarimu „Dėl ES reikalų koordinavimo“. Šiame LR Vyriausybės nutarime reglamentuojama perkėlimo procedūra yra gana nuosekli bei teoriškai pakankamai kruopščiai apgalvota. Nepaisant to, vadovaujantis vyraujančia praktika perkelti teisės aktus į nacionalinę teisės sistemą aplinkos apsaugos srityje, neretai pastebima, jog didelė dalis ES direktyvų nuostatų perkeliama mažesnės teisinės galios teisės aktais, ES teisės aktų perkėlimo technologija daugeliu atvejų nesuderinta su LR CK 1.3 str. 3 dalies reikalavimu. Tokio pobūdžio priimamiems teisės aktams trūksta viešumo ir išsamesnių teisinių ekspertizių.

3. Pagrindinė teisės aktų perkėlimo problema yra ta, jog ES aplinkos teisės aktų (direktyvų) turinys yra bendresnis, nors ir įpareigojantis. Tinkamai neįvertinus visų galimybių interpretuojant tikrąjį direktyvos tekstą bei pažodžiui ar netinkamai suprantant vertimą bei neižvelgiant direktyvos nuostatų turinio esmės, padaroma didelė žala aplinkos apsaugai, nes nesugebama sukurti tinkamo teisinės apsaugos mechanizmo.

4. Netinkamo ES teisės perkėlimo į nacionalinę teisę atvejai ir kokybiškesnio perkėlimo būtinybė akivaizdi atlikus LR tabako kontrolės, LR elektros energetikos ir LR žemės gelmių įstatymų teisinį vertinimą. Šiais atvejais kokybiškesnis ir ES teisės reikalavimus atitinkantis nacionalinių teisės aktų tobulinimas yra susijęs su socialinių technologijų taikymu.

LITERATŪRA

1. **Ragulskytė-Markovienė R.** Aplinkos teisė: Lietuvos teisės derinimas su Europos Sąjungos reikalavimais. – Vilnius: Eugrimas. 2005.
2. **Lietuvos Respublikos** Konstitucija // Žin. 1992. Nr. 33-1014.
3. **Europos** Komisijos reguliarioji ataskaita apie Lietuvos pažangą rengiantis narystei Europos Sąjungoje. – Lietuva, 2003.
4. <http://www.lkz.lt>. (žiūrėta 2007 m. kovo 10 d.).
5. **Lietuvos Respublikos** Vyriausybės nutarimas dėl Europos Sąjungos reikalų koordinavimo // Žin. 2005. Nr. 57-1950.
6. **Krämer L.** EC Environmental Law. – London: Sweet & Maxwell, 2003.
7. **1995 m. liepos 5 d.** Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymas Nr. I-1034 // Žin. 1995. Nr. 63-1582 (nauja įstatymo redakcija 2001 m. balandžio 10 d. // Žin. 2001. Nr. 35-1164).
8. **1994 m. gegužės 30 d.** Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/22/EB dėl leidimų žvalgyti, tirti ir išgauti angliavandenilius išdavimo ir naudojimosi jais sąlygų. Oficialus leidinys L 164, 30/06/1994, p. 0003–0008.
9. **1994 m. balandžio 26 d.** Lietuvos Respublikos žemės įstatymas Nr. I-446 // Žin. 1994. Nr. 34-620 (nauja įstatymo redakcija 2004 m. sausio 27 d. // Žin. 2004. Nr. 28-868).
10. **2000 m. liepos 18 d.** Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas Nr. VIII-1864 // Žin. 2000. Nr. 74-2262.

THE TECHNOLOGIES OF THE EUROPEAN UNION ENVIRONMENTAL LAW TRANSPOSITION INTO THE NATIONAL LEGAL SYSTEM

Rasa Inčerauskaitė *

Mykolas Romeris University

Summary

Since the entrance into the EU Lithuania has made a significant progress transposing, applying and implementing the EU law provisions. EU law impact on the national environmental law legislation is unquestionable; the question is how professionally and how precisely the EU member states transpose the EU law provisions into the national legal systems.

Qualitative EU law transposition into the national environmental law is associated with the definition of social technologies. The quality of correct and precise EU law transposition depends on such factors as administrative capacities of the personnel directly responsible for the transposition, the practice and experience transposing the EU law, national legal system and its flexibility, etc.

Admitting that EU law impact on the national legislation is inevitable, it is such as important to identify the EU environmental law structure and Lithuanian law harmonization with the EU law. The EU law makes a primary and secondary impact on the environmental law of the Republic of Lithuania. The article includes the overview of several practical problems

* The Lecturer of Mykolas Romeris university, Faculty of Law, Department of Administrative Law and Process.

transposing the EU law into the national legal system – i.e. the practical example and a rather detailed analysis of the Law on the Entrails of the Earth and the problem of its harmonization with the EU directive. The social technologies are basically intended to assist the specialists to use them as a tool for a more proper and more professional EU law transposition.

Keywords: environmental law, social technologies.